

Стражденна Україна пережила багато лиха у своїй історії. Особливо великої біди її народу завдали репресії сталінського режиму, що здійснювалися в СРСР у 1930-1950 роках. У цей час відбувся справжній геноцид українців: розкуркулення, депортації цілих етнічних груп, ув'язнення і розстріли людей, яким незаслужено начепили ярлик «ворог народу».

У числі тих, кого більшовицька влада зачислила до списків «ворогів», були і родини Кухарчуків із Кам'яної Гори Костопільського району та Гаврилюків з сусідньої Волині. Про те, чому так сталося, розповідає костопільчанка Катерина Басюк, донька українських патріотів Євгена та Клавдії Гаврилюків

Катерина Басюк

ДЕНЬ, КОЛИ ВИВОЗИЛИ ДО СИБІРУ, МАМА ЗАПАМ'ЯТАЛА НА ВСЕ ЖИТТЯ

Моя мама, Клавдія Леонтіївна Кучерук, народилася у 1928 році в селі Кам'яна Гора. Її дитинство було тяжким. Росла в бідній сім'ї, тому змалечку змушена була працювати на землі. Мама закінчила 4 класи польської школи. І хоча вирізняла-

Катерина Басюк: «Мама щодня просила Бога, щоб повернув в Україну»

гають вивезенню до Сибіру.

День, коли їх вивозили з Кам'яної Гори, мама запам'ятала на все своє життя. То було 5 травня 1944 року. За наказом військових НКВС «вороги народу» швиденько зібрали найнеобхідніші пожитки, після чого їх підводами відправили до Костополя. В той час, коли родина збиралася в дорогу, мами не було в селі. Вона поверталася додому якраз в ту мить, коли багато кінних підвод вже виїхало за село. Порівнявшись з першою, мама здивовано запитала в односельців, куди це вони їдуть. А у відповідь почула: «*Йди-йди, дівчино, там і твої їдуть*». Мама почала гукати: «*Мамо, мамо!*» і мерщій побігла до хати. Можливо, якби в той час вона десь затрималася, то її не забрали б. А так разом із рідними відправилася до Сибіру.

З розповідей мами знаю, що у Костополі бранців завантажали у вагони-товарняки. Дорога була довгою і виснажливою. Потяг зупинявся на багатьох залізничних станціях, де причіплювали все нові і нові товарняки з такими ж нещасними українцями...

ВИРУЧАЛА МЕРЗЛА КАРТОПЛЯ, ЯКОЮ ГОДУВАЛИ КОНЕЙ

Врешті, прибули до Красноярського краю, на спецпоселення в радгосп Курейка, що в Ігарському районі. Усіх поселили в бараках та розподілили по роботах. Мама з сестрою Любою працювала на різних роботах в полі, а діду Леонтію доручили доглядати коней.

Мій тато, Євген Лук'янович Гаврилюк, 1928 року народження, з сусідньої Волині. Він виріс у бідній багатодітній сім'ї. У війну його сестра Євгенія допомагала бійцям УПА. За це 15 травня 1944 року її засудили до 12 років тюремного ув'язне-

На фото:

1 - тато, Євген Лук'янович, з донькою Катериною;

2 - мама, Клавдія Леонтіївна, з донькою Валентиною;

3 - Євген Гаврилюк та Клавдія Кучерук в день одруження.

ння. А як мама захворіла на тиф, то взагалі хлібну картку забрали.

сушені торфобрикети та завантажували автомобілі. У той же час дідуся вивезли

ся неабиякими здібностями, продовжувати навчання не мала змоги. Адже, крім мами в сім'ї було ще два брати і сестра.

Мамин тато, а мій дід Леонтій, мав коней. Під час війни він допомагав українським повстанцям, загонами яких діяли в наших лісах. Хтось про це доніс гітлерівцям. До діда прибули німецькі солдати і звелі показати, де переховуються повстанці. Дід застріг коней і повіз озброєних німців підводою до лісу. Втім, поїхав у протилежний від повстанських кривок бік. У знайомому йому та чужому для ворогів лісі, діду вдалося втекти від фашистів. Тоді він позбувся коней. Менший мамин брат, Володя, 1922 року народження, пішов в УПА. Мама також допомагала нашим повстанцям, прала перев'язувальні бинти. А старший її брат, Григорій, служив у Червоній армії. Крім них, у сім'ї ще була менша сестра Люба.

Після того, як у січні 1944-го гітлерівці відступили з нашого краю, хтось доніс представникам більшовицької влади про зв'язки моїх рідних з бандерівцями. Діда Леонтія, бабу Зіну, маму, маминого брата Володю і мамину сестру Любу зачислили до зрадників Батьківщини. Володю заарештували у квітні. Його засудили до 10 років ув'язнення, яке він відбував у Магадані. Там підірвав своє здоров'я і згодом, у віці 49 років, помер. А діда, бабу і їхніх дітей внесли до списків людей, які підля-

ня. Разом з нею до Сибіру вивезли її брата Євгена, який став моїм татом та їхніх батьків. Вони відбували свій строк там, де й родина моєї мами.

Українським бранцям на спецпоселенні доводилося сутужно. Жили в холодних бараках. Кожному була доведена виробнича норма, за виконання якої давали по 300 грамів хліба на день та баланду. Влітку виручала річка Єнісей, що протікала неподалік, бо час від часу можна було розжитися рибою. А взимку дошкуляв голод. Добре, що дід Леонтій доглядав за кіньми, то умудрявся приносити дітям мерзлу картоплю, якою годували тварин.

Там, в Сибіру, доля звела моїх батьків, Клавдію Кучерук і Євгена Гаврилюка. Вони побралися, народили дітей. Первістку Сергійку судилося прожити всього 11 місяців. Через хворобу та несвоєчасне надання медичної допомоги хлопчик помер. У 1949 році народилася донька Валентина, а в 1954-му - я з'явилася на світ.

Мама завжди тяжко зітхала, коли згадувала проведені в Сибіру роки. Розповідала, що там дуже суворий клімат, взимку морози сягали 50 градусів. Весною, коли розливався Єнісей, повінь затоплювала бараки по самісінький дах. А влітку сильно дошкуляли кусючі комарі. Часто доводилося голодувати. Якщо не виробити норми в полі - урізали пайку хліба. Захворієш, також обмежували харчува-

нням всього часу, проведеного в Сибіру, мама щодня просила в молитвах Бога, щоб повернув їх в Україну. І через 12 років розлуки вони знову ступили на рідну землю.

ТАТО З МАМОЮ ДУЖЕ РАДІЛИ, КОЛИ УКРАЇНА СТАЛА НЕЗАЛЕЖНОЮ

Коли Клавдія та Євген Гаврилюки прибули з дітьми в Костопіль, жили було ніде, тож змушені були знімати в людей кімнату. Мама влаштувалася в суд прибиральницею, а заодно й розносила за адресами судові повістки. Тато на перших порах знайшов роботу в ліспромгоспі. Коштів, щоб піднімати дітей та оплачувати найняте житло в сім'ї не вистачало, тому їх на деякий час приютили в службовій кімнаті, яка була добудована до старого приміщення суду. Однак довго там не прожили. Я була ще зовсім малою і багато вередувала. Частенько це співпадало із судовими засіданнями, які відбувалися за стіною. Звісно, що терпіти цього ніхто не міг і ми змушені були залишити те житло. Але згодом ліспромгосп виділив татові кімнату в бараці, який знаходився на території сучасного автопарку Костопільського ліспромгоспу.

У цей час міська рада виділила татові земельну ділянку під забудову. Будуватися було тяжко, так як на все не вистачало грошей. Добре, що віднайшлися добрі люди, котрі завжди приходили на поміч і позичали батькам гроші. Це наша колишня сусідка Ганна Кадинська, яка працювала у Костопільській санаторній школі-інтернаті та продавчиня Марія Паюк. Через деякий час тато перейшов на роботу в меблеву фабрику. Як сестра Валя закінчила вісім класів, то поступила в медичне училище. У той час ми рідко пили чай з цукром, а за масло взагалі мова в хаті не велася. Мені рідко купували обновки, доношувала одяг сестри.

У 1962 році я пішла до першого класу в школу №2. У 1964-му народився брат Ігор. Після закінчення восьмирічки, я продовжила навчання у середній школі №1 імені Тараса Григоровича Шевченка. Після отримання свідоцтва про середню освіту, пішла працювати на меблеву фабрику. Так як була ще неповнолітньою, то працювала по 4 години в день. Після роботи з подружкою Любою Ткачук нерідко їздили в Моквин, де піднімали із землі ви-

ся в Рівному на курсах по здобуттю спеціальності секретар-друкарки. Як вивчилася, то пішла на роботу в Костопільське управління меліоративних систем. У 20 років вийшла заміж за Ростислава Басюка. Затим поступила в Березнівський лісний технікум, де здобула спеціальність бухгалтера.

Тато з мамою дуже раділи, коли розпався Радянський Союз і Україна стала незалежною державою. Вони, як і багато з нас, щиро вірили в те, що настане краще життя. У мами в душі було стільки патріотизму! Її цікавили всі патріотичні заходи, що відбувалися не лише в нашому місті, а й за його межами. Навіть в похилому віці, коли пересувалася з допомогою палиці, намагалася побувати на громадських зібраннях по вшануванню борців за волю України та відвідувала могили українських патріотів.

Мої батьки, Клавдія та Євген Гаврилюки, є одними із засновників у Костополі Свято-Юр'ївського храму Української Автокефальної Православної Церкви, яка увійшла в лоно Православної Церкви України. Вони, разом з іншими переконаними прихильниками української автокефалії, такими як Кирило Левчук, Антоніна Вовчеха, Надія Терещук, Софія Банацька, Марія Карпінська, Марія Юнаш, Ганна Ступницька, Марія Свилярська, Анастасія Кудрич, Ганна Алексійчук, Степан Вовчеха, Петро Грушак, Мирон Марушак, Катерина Трофимчук, брали активну участь у будівництві церкви від самого початку і до завершення. Я також разом зі своїми батьками будувала цю духовну святиню, а затим довгий час була тут бухгалтером-скарбником. І сьогодні є парафіянкою цієї церкви.

На жаль, життя влаштоване так, що кожен із нас, у відведений Богом час покидає земне життя. У вічність відійшли і мої тато з мамою. Але я завжди пам'ятатиму мамине прохання любити Україну і бути корисною людям.

До сказаного додамо, що Катерина Басюк є гідною послідовницею батьківської справи. Вона очолює Костопільський районний осередок політ'язнів та репресованих, є членкинею міського осередку Союзу українок. Як голова, підтримує колишніх політ'язнів та репресованих добрим словом та добрими справами.

Олександр НИКОНЧУК

Клавдія Леонтіївна на схилі літ біля пам'ятника С.Бандері